

Jennifer Tee verzamelt en verwerkt details

Alles klopt, achteraf

Jennifer Tee zoekt altijd naar iets gemeenschappelijks. Met geestelijk leiders, hiphoppers, andere kunstenaars. Het Van Abbemuseum in Eindhoven bood haar een solotentoonstelling aan, maar ze koos voor een 'festival' van een groep. Met video's, gewaden, keramiek en een huilende kameel.

BEELDENDE KUNST SACHA BRONWASSER

Daar reed ze op een paard door Mongolië. Glooiende heuvels, af en toe een dier, soms een tent. Uur na uur leek het alsof ze zich niet verplaatste. 'Zo stel ik me een ruimtereis voor', zegt Jennifer Tee. 'Je reist en je ziet de sterren, maar je hebt geen idee waar je bent.'

Als kunstenaar Jennifer Tee (1973) op reis is, reist ze niet zomaar. Ze volgt strotzangers naar hun geboorteplaats in Mongolië, werkt in een gastatelier in China, zoekt een Braziliaanse sjamaan op om haar in te wijden in de voodoo-rituelen van het volksgeloof *Candomblé*.

De Mongoolse stad waar ze na een lange rit aankwam, staat haar nog als een sprookje voor ogen. De taal, zo vreemd aan de oren alsof je uit het niets komt. *Karakorum* heette die stad – is dat geen mooi woord?

Nu maakt ze er een maquette van. In de tijd van Djenghis Khan was het een knooppunt van handel, religie en kunst, een bijna ideale stad in een ver niemandsland. 'Een utopie uit het verleden.'

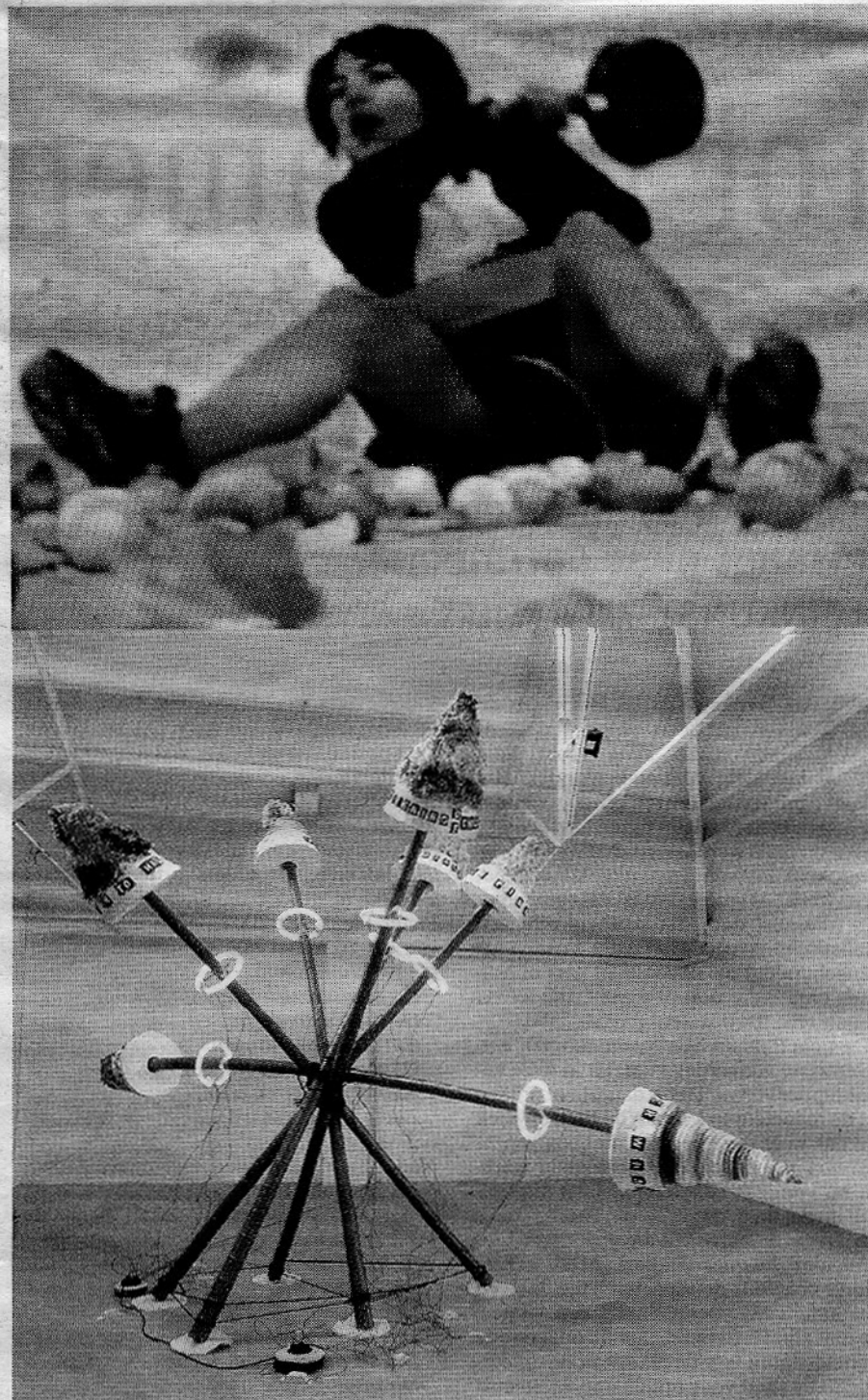
Als ze terug is, maakt ze video's, meubels, gewaden, beelden. Hoofd- en bijzaken worden niet gescheiden. Een kolibrietje is even belangrijk als een kip die met veel geweld in een ritueel wordt doodgeslagen. Collega Harmen Liemburg zegt het zo: 'Jennifer slaat ontzettend veel details op en ze geeft er zoveel mogelijk weer terug.'

Vandaag liggen de details verspreid door het atelier in het EKW (Europees Keramisch Werk Centrum) in Den Bosch. Lapen bedrukte stof, heel veel klei, tekeningen, fotokopietjes, kleine fluitjes, tekeningen die straks in de glazuur worden meegebakken. Tee werkt er drie maanden ter voorbereiding van haar aanstaande tentoonstelling in het Eindhovense Van Abbemuseum.

Opgerolde spijkerbroek, T-shirtje, zwarte paardenstaart. Hip *by nature*. Een zorgvuldig scheef geknipte pony boven het gezicht met ondefinieerbare Aziatische trekken, erfenis van een Chinese vader.

Het Van Abbe vroeg om een solotentoonstelling, maar Tee wilde een groep. Ze vroeg de Israëliisch-Nederlandse Roy Cerpac (1967), die ze kent als gastbegeleider van de Rijksakademie, de Fransman Erwan Maheo, die ze in het Vlaamse Wattou ontmoette, en grafisch kunstenaar Harmen Liemburg (1966), wiens kleurrijke flyers ze al verzamelde vóór ze hem kende.

Een genereus gebaar, gedaan aan zeer uiteenlopende kennissen die elkaar nog

Werk van Jennifer Tee. Boven: 'Onions Attack', 1999. Onder: 'Empty Minds', 2003.

Jennifer Tee, met achter haar, van links af, Erwan Maheo, Harmen Liemburg, en Roy Cerpac.

FOTO CORBINO

nooit hadden ontmoet. Gedaan op een moment dat een solo in het vernieuwde Van Abbe de kroon op een toch al jaloersmakend cv zou zijn.

Jennifer Tee werd in 1999 de kunstwereld in gekatapulteerd met een presentatie in Stedelijk Bureau Amsterdam, na haar afstuderen van de Rietveld Academie. Ze ging naar het Sandberg Instituut en de Rijksakademie, toonde in belangrijke musea en galleries in binnen- en buitenland intussen al installaties met titels als *In Air I Presume: The Non-Logical Hunt For To-verkmal of Snowhere Tee Tee Tee Unravels The Sci-fi-delic Past Of Lullailaco*. Vóór haar dertigste maakte ze de ene grote, complexe installatie na de andere.

Genereus? Tee ziet het eerder andersom. 'Het samenwerken levert me veel meer op. Misschien ben ik het stadium van alleen werken wel voorbij.'

Of het nu levende of overleden kunstenaars zijn, geestelijk leiders, hiphoppers of motorrijders – steeds zoekt ze naar iets gemeenschappelijks. Tegelijkertijd vergroot je het risico, omdat je niet weet wat de uitkomst zal zijn. Ik houd van dat gevoel.'

De groep noemt de tentoonstelling in het Van Abbemuseum een festival of een evenement. Een festival, schreef Tee in een email, 'brengt een tijdelijk, bevrijdend gevoel van tijd, plaats en verbeelding teweeg'. Geen aanvangstijden en een programma, maar een opstelling in vier zalen die het publiek het feestelijke, optimistische gevoel van een viering, een *happening* bezorgt.

Centraal komt een grote keramieken schoorsteen te staan, symbool voor een bron of een stoofpot waar de rest uit voortkomt. Ze maken hem samen: de benodigde lange keramieken staven liggen in rekken te drogen.

Roy Cerpac: 'Zie die vier zalen als een karavaan die vier keer stopt, vier keer een moment van rust in een reis. Je krijgt een idee van het wachten vooraf, het evenement zelf, en het na-effect.'

Om dat samenspel te bereiken, produceren de vier ontzettend veel spullen zonder vooraf precies te weten wat ermee gebeurt. Ze bedrukken stof, wisselen tekeningen uit, diepen oud werk op, zoeken in archieven naar kaarten en teksten. Heel veel delen van de tentoonstelling horen daar-

'Religieuze mensen proberen zo dicht mogelijk bij God te komen. En ik probeer in de kunst zo dicht mogelijk bij *synergie* te komen', zegt Tee.

Harmen Liemburg verduidelijkt: 'Wij delen een interesse in boeddhistische mandala's. In zo'n tekening zie je een overdaad aan herhaling en detail. Toch heeft het een open karakter, omdat er geen centraal punt is.' Het lijkt een chaos, maar voor alles is een goede reden. Er zit een bijna mathematische structuur onder.

De energie die samengebond zit in zo'n ding, moet ook in hun werk zitten. Als het goed is, klopt het dan helemaal. Van Liemburg, de perfectionistische en meest bedachtzame, kijkt wel eens jaloers naar muzikanten. 'Als het nummer klopt, en je komt er lekker in, vraag je je écht niet meer af waarom de bas zus of de gitaar zo klinkt.'

Om dat samenspel te bereiken, produceren de vier ontzettend veel spullen zonder vooraf precies te weten wat ermee gebeurt. Ze bedrukken stof, wisselen tekeningen uit, diepen oud werk op, zoeken in archieven naar kaarten en teksten. Heel veel delen van de tentoonstelling horen daar-

'Het samenwerken levert me veel meer op. Misschien ben ik het stadium van alleen werken wel voorbij.'

door niet bij één persoon. Bovendien willen ze werk opnemen van andere kunstenaars, zoals de gekleurde stokken van de in 1978 overleden minimalist Andre Cadere.

'Met sommige stukken voel je je meer verbonden, maar er is geen werk dat je zelf onder controle hebt. Dat is mooi', zegt Erwan Maheo (1968). Die controle ontbreekt ook bij het materiaal keramiek, waar hij 'bijna niets' vanaf weet. 'Dan kan ik er tenminste vrij over nadenken.'

Nu staat hij van klei grote touwen te draaien, liaan-achtige vormen. 'In een vorig werk gebruikte Erwan een keer een liaan, die zijn vader, die zeeman was, voor hem had meegebracht', vertelt Tee. Toen zij op haar beurt in China in een havenstad aan het werk was, kwam dat verhaal van die zeeman weer naar boven. Hoe hij over de wereld reisde en van overal spullen meenam naar huis. 'En toen wist ik dat ik mensen nodig had die nieuwe verhalen meebrengen.'

Het verhaal. Regelmatig komt Tee erop terug. Vier jaar geleden vroeg ze haar familie hun geheime verhalen in te spreken, en zij liet ze hen vervolgens voor de camera naspelen. Angstdromen, jeuderinneringen, toekomstwensen; haar zus moest in een ruimtepak op het dak zitten, haar vader ontsnapte aan een onthoofding.

'Mythe', schreef ze op, 'is een effectieve manier om met de werkelijkheid om te gaan.'

Roy Cerpac was verrast door de openlijke nieuwsgierigheid van Tee. De afgelopen acht jaar heeft hij verschillende kunstenaars, onder wie Liza May Post en Jeroen Kooijmans, begeleid bij het ontwikkelen van hun ideeën. Noem hem een lens waardoor anderen kijken, of een medium voor zijn part. 'Of een aanstekel', lacht Tee, 'want als je moe bent dan functioneer je niet.'

Tee vroeg niet alleen om zijn aandacht en advies. Ze wilde inhoud, spullen, ze vroeg maar door. Zijn vroegere werk wilde ze zien, superbreekbare muziekinstrumentjes die al tien jaar lang ongezien in een paar dozen op zolder stonden.

Nu zijn ze uit hun verdroogde vloeiapiertjes gepeld en zullen ze straks uit de keramieken schoorsteen steken. Wie er een ijle fluittoon uit weet te halen, wordt een wonderlijk land binnengetrokken. ■

Nameless World, An Unfolding In Presence, met Jennifer Tee, Erwan Maheo, Roy Cerpac en Harmen Liemburg. Van Abbemuseum, Eindhoven. 13 september tot en met 9 november.